

JAPAN'S POLICY TO PROVIDE EQUAL OPPORTUNITIES FOR MEN AND WOMEN: A GENERAL ANALYSIS

The fundamental problem of the interaction of traditional and modernized semantic concept of culture is one of the most pressing issues facing contemporary Japanese society. The gender policy of the state, national character and mentality, value-normative setting - the fundamental components of Japanese society entails differentiation of gender images and roles. The author traces the general trend of Japan's policy of gender equality.

Keywords: *gender equality, national machinery, gender system, gender policy of the state, gender roles.*

УДК 94 (4+31): 327

В. Потульницький,

Інститут української археології та джерелознавства
ім. М.С.Грушевського НАН України

ЗАПОЧАТКУВАННЯ ВЗАЄМВІДНОСИН ГЕТЬМАНА УКРАЇНИ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО З ЯПОНСЬКОЮ ІМПЕРІЄЮ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ВЛАДНОГО ТАНДЕМУ З ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА БАРОНА Г.ТАНАКИ І МІНІСТРА ІНОЗЕМНИХ СПРАВ К.ШІДЕХАРИ (1927-1929 РР.)

Стаття присвячена дослідженню причин започаткування обопільних стосунків між гетьманом Павлом Скоропадським і японськими військово - дипломатичними колами та розкриттю основних цілей налагодження співпраці в контексті політичного бачення міністра іноземних справ Японії Куїдзуро Шідехари – ініціатора та творця «дипломатії Шідехари», спрямованої на розширення міжнародного співробітництва, в основному підтримуваного прем'єр - міністром, бароном Гі - іші Танакою.

Ключові слова: *барон Танака, «дипломатія Шідехари», гетьман Павло Скоропадський.*

Автор ставить у цій статті завдання відповідати на два питання:

1. Чому Японська імперія розпочала налагоджувати політичні відносини з українським монархізмом, уособленим гетьманом Павлом Скоропадським саме у 1928 - 1929 рр. за урядування дуумвірів з прем'єра барона Танаки і міністра іноземних справ Шідехара? 2. Чому, в свою чергу, гетьман Скоропадський, як керівник гетьманського руху, був зацікавлений у співпраці з політичними чинниками Японії і вибудовував з ними певні плани і завдання на перспективу?

Розгортання взаємовідносин між українським та японським монархізмом розпочалось в жовтні 1928 р., коли на чолі японського владного істеблішменту вже півтора року

діяв владний дует (IV. 1927 – VII. 1929 рр.) з прем'єр - міністра Танаки та міністра іноземних справ Шідехари. Не маючи розходжень з імператором у спрямуванні стратегічного політичного курсу, тактику Танака і Шідехара виробляли досить відмінну.

У сфері практичної політики спільною метою обох лідерів стало зближення інтересів Японії та Німеччини. Воно намітилось ще в 1922 р. і ґрунтувалось на плеканні партнерських культурних і економічних взаємин і закладенні спільних дослідницьких інститутів, таких як німецько - японські інститути в Токіо та Берліні [Haushofer 1930, 126 - 127].

Свій власний курс прем'єр Танака окреслив як «позитивна іноземна політика» [Haushofer 1930, 126 - 127]. Вона передбачала реалізацію окреслених ним ще у 1919 - 1924 рр. завдань щодо особливих інтересів Японії на Сахаліні, Далекому Сході, Кореї, Маньчжурії та Східній Монголії. Головним пріоритетом Танаки було зміцнення позиції Японії у Маньчжурії та потреба посісти тверду позицію щодо Китаю [Fairbank 1973, 700]. Саме цей напрямок, на переконання політика, міцно і непохитно забезпечував позиції Японської імперії на континенті [Knaurs 1935, 819].

Генерал Танака був не лише партійним лідером, але й досить витонченим політиком і підтримував контакти з лідерами усіх урядових фракцій. Останнє не здобуло йому прихильність деяких генералів, котрі вважали, що поміркованість барона не працює на інтереси армії [Fairbank 1973, 700].

Міністр іноземних справ Шідехара, діяльність якого протягом семилітнього періоду перебування на цій посаді при п'яти прем'єр - міністрах (1924 - 1931 рр) увійшла в історію під назвою “дипломатія Шідехари”, дотримувався політичної лінії, котра ґрунтувалась на двох факторах: 1. соціальна солідарність; 2. традиційна ідеологія.

Щодо першої обставини слід зазначити, що якщо Танака представляв більшою мірою інтереси військових та аристократії, курс Шідехари втілював прагнення і підтримувався парламентською коаліцією, складеною з бюрократів і бізнесменів. Останні були інтернаціоналістами за сповідуваною ними культурою і піднялись нагору політичної драбини завдяки тісним зв'язкам зі США, Англією та Францією – переможцями у Першій Світовій Війні [Fairbank 1973, 694].

У сфері зовнішньої політики Японія вступила в 1924 р. до ери міжнародних відносин так званого інтернаціоналізму, яким були просякнуті всі іноземні стосунки Японії протягом 1920 років [Fairbank 1973, 694]. Шідехару найбільше цікавило розширення міжнародного співробітництва і відповідь на питання, хто саме з держав Заходу зможе посприяти у реалізації курсу, закладеного ще реформатором епохи Мейджі – Арітомо Ямагітою, який ще у 1880 - 1910 рр. провів традиційну військову реформу, і визначив курс на перетворення Японії спершу у місцевого, далі – тихоокеанського, і, нарешті, у світового лідера [Haushofer 1930, 61].

Разом з тим обидва політики - реформатори, які були рівноцінними політичними фігурами, мали, попри факт опікування різними сферами політики держави, де перший зосереджувався на внутрішній політиці у взаємодії з зовнішньою, а другий опікувався виключно сферою своїх професійних зовнішньополітичних інтересів, і ряд розходжень.

Розходження між обома політиками торкалися двох питань. Першим з них стало протиріччя щодо доцільності маскуванню перед світом своїх пріоритетів і мети, оскільки Танака, як кадровий військовий, а не професійний дипломат, виступав за відкриту карту японських інтересів.

Друге протиріччя полягало у протидії Шідехари розглядати маньчжурську політику Танаки як вузлову і першочергову. Перший конфлікт між обома політиками проліг щодо обстоюваних Танакою інтересів Японії у Китаї [Haushofer 1930, 138]. На відміну від Танаки Шідехара відстоював необхідність синхронного просування до тріади Ямагіто у всіх напрямках, де пролягали національні інтереси.

Цими напрямками у рівній мірі були Корея, Сахалін, Курілі, Маньчжурія, Сибір, Східна Монголія, острови та бухти у Тихому океані, тощо, а не центральний напрямок з Китаєм та Маньчжурією та маргінальними і підпорядкованими йому іншими напрямками, як це бачилося у стратегії Танаки. Окрім того, у баченні Шідехари особливу роль для Японії повинна була відіграти Англія, яка, на думку міністра, мала, як острівна монархія, спільні з імперією інтереси у взаємовідносинах з континентальними державами [Haushofer 1930, 71 - 72].

Гетьмана Павла Скоропадського до встановлення взаємовідносин з Японією спонукали декілька обставин. По - перше, той факт, що Японія була монархічною державою і могла посприяти гетьману, який мав лише досвід істеблїшменту Російської імперії, у виробленні ним структури міжнародної політики для себе, для свого сина Данила, як гетьманича і спадкоємця, і для очолюваного ним гетьманського руху – на перспективу.

По - друге, Японія збиралася підпорядковувати свою політику 1920 – 1930 рр. шляхом підведення під заплановані нею політичні заходи сполуку з монархічних, аристократичних і демократичних цінностей [Japanese History 2003, 145 - 149]. Аналогічних переконань дотримувався і гетьман Павло Скоропадський. [Потульницький 1998, 66 - 71].

По - третє, особливу роль японці відводили історичній науці, яка покликана була дати правильний напрямок японській політиці і її проникненню у світовий простір, звівши, попередньо, до купи різноманітні напрями політики минулого, і вказавши на хиби неправильних напрямів

[Haushofer 1930, 38]. Гетьман Скоропадський, особливо у 1930 рр., так само непокоївся відсутністю в середовищі гетьманців після смерті В. Липинського фахового консервативного історика. Так, у січні 1933 р. гетьман записав у своєму щоденнику наступні слова: «Хто з істориків України міг би написати її історію з державницької точки зору (консервативно - гетьманської – В.П.). Липинський і Томашівський померли. Дорошенко не підходить, оскільки тут потрібен не компілятор...». [Скоропадський 1919 - 1945, 231 - 232]. Врешті, був знайдений орієнталіст О.Прицак [Потульницький 2012, 320].

Нарешті, четвертим фактором у проведенні політики і японці, і гетьман вважали процес виховання суспільства, і особливо молоді шляхом плекання традиційних цінностей та пріоритетів. Японцями серед обов'язкових умов виховання було поставлене завдання формування конструктивних рис національного характеру. До них входило: а. дотримання ранговості, тобто табелю про ранги серед еліти; б. уникнення і обійдення всіх трагічних конфліктів минулого і сучасного; в. дотримання традиційно встановлених церемоній та етикету; г. вилучення з виховання елементів несподіванки, догматизму і вільного простору для польоту фантазії; д. виховання любові до держави, як цілості. [Haushofer 1930, 43].

Подібним чином і Павло Скоропадський переймався проблемами виховання наступного покоління гетьманців і престолонаступництва. Для цього ним був складений в другій половині 1930 років духовний заповіт про передачу спадкоємних прав на титул геть-

мана своєму синові Данилу, наголошення на сакральній цінності святкування 20 річниці проголошення Другого Гетьманату у 1938 році, відправлення Данила на формування до Англії із республіканської Німеччини тощо [Скоропадский 1919 - 1945, 65, 89, 125]. Гетьман, який для виховання престолонаступника у традиційній діючій монархії і у відповідному для його майбутньої місії менталітеті мав вибір лише між двома державами, з якими налагодив взаємостосунки (Англією та Японією – В.П.), звісно, зупинився на Англії. Японія для гетьмана, його дружини Александри Дурново і оточення вважалась дуже далекою і дуже азійською, а не острівною країною, і тому аж ніяк не придатною для формування гетьманича Данила.

Саме ці чотири фактори, попри врахування особливих обставин перебування гетьмана у Німеччині, забезпечили спільні точки зближення для обох традиційних консерватизмів: японського та українського.

Висновок. Об'єднуючих складових, помножених на спільну мету – процвітання Японії у всесвітньому масштабі, у баченнях обох учасників владного тандему «Танака – Шідехара» було значно більше, і тому тандем досить плідно функціонував мало не три роки, і спромігся організувати співпрацю і з українським гетьманом. Павла Скоропадського цікавило співробітництво з чинними монархіями взагалі, а з Японією, яка сповідувала тотожні з гетьманом бачення на державну політику, роль та місце у ній історичної науки, проблеми спадкоємності влади і престолонаступництва, формування стратегії виховання суспільства, особливо молоді, шляхом плекання традиційних консервативних цінностей та пріоритетів, особливо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Потульницький В.А. Шляхта і консервативна державна ідея на Україні в 19 - 20 століттях: проблеми історіографії та історіософії. // Науковий збірник, присвячений 125-річчю від народження Гетьмана Павла Скоропадського. – Київ, 1998. – С. 66 – 71;
2. Потульницький В.А. Японія і українська гетьманська еміграція: основні етапи налагодження взаємостосунків (1928 - 1943 рр). // Мовні і концептуальні картини світу. Бібліотека Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Київ, 2012. – Вип. 40. – С. 318 – 322;
3. Скоропадский П.П. Дневник. 1919 - 1945: В трьох томах // З архівної колекції родини гетьмана Скоропадського у м. Цюріх, Швейцарія. Рукопис;
4. Fairbank J, Reischauer E, Craig A. East Asia. Tradition and Transformation. – Boston, 1973. – 969 p.;
5. Haushofer K. Japans Reichserneuerung. Strukturwandlungen von der Meiji - Era bis Heute. – Berlin - Leipzig, 1930. – 158;
6. Japanese History. Eleven Experts Reflect on the Past. /Ed. Gen Itasaka). – Tokyo, 2003. – 219 p.;
7. Knaurs Weltgeschichte. Von der Urzeit bis zur Gegenwart /Hrsg. K. von Müller und B.Rohden). – Berlin, 1935. – 884.

В. Потульницький,
Институт украинской археографии и источниковедения
имени М. С. Грушевского НАН Украины

**НАЧАЛО ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ГЕТМАНА УКРАИНЫ
ПАВЛА СКОРОПАДСКОГО С ЯПОНСКОЙ ИМПЕРИИ
КАК РЕЗУЛЬТАТ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТАНДЕМА ВЛАСТИ С ПРЕМЬЕР-
МИНИСТРА БАРОНА Г. ТАНАКИ И МИНИСТРА ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ
К. ШИДЕХАРЫ (1927-1929 ГГ.)**

В статье исследуются обстоятельства, в которых Япония впервые в контексте «дипломатии Шидехары» – министра иностранных дел империи, направленной на расширение международного сотрудничества и поддерживаемой в целом премьер - министром бароном Танакой, обратила внимание на существование явления украинского гетманского монархизма и наладила с ним взаимное сотрудничество.

Ключевые слова: барон Танака, «дипломатия Шидехары», гетман Павел Скоропадский.

V. Potulnitsky,
M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archeography and Source Studies

**ESTABLISHMENT OF RELATIONSHIP BETWEEN HETMAN OF UKRAINE
PAUL SKOROPADSKYS WITH THE JAPAN EMPIRE
AS A RESULT OF GOVERNMENT TANDEM WITH PRIME
MINISTER BARON TANAKA AND MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS
K.SHIDEHARY (1927-1929 GG.)**

The author undertakes the first attempt to investigate the peculiarities of the origin of mutual interests to each other; provided by the Japanese leading political circles, headed by the minister of foreign affairs of the empire Shidehara and its prime - minister baron Tanaka, from the one side, and hetman of the former Ukrainian State Pavlo Skoropads'kyj, from the another side.

Key words: baron Tanaka; “the diplomacy of Shidehara”; hetman Pavlo Skoropads'kyj.